

Christine Welander (red.)

Den synliga yrkeshögskolan

Ålands yrkeshögskola

ISBN 951-37-3509-5

ISSN 1457-3121

Pärm: Edita, Suvi Lepistö

Lauout: Pikseri Julkaisupalvelut

Oy Edita Ab

Helsingfors 2001

Förord

Behovet av att utvärdera Ålands yrkeshögskola togs upp när undervisningsminister Maija Rask besökte Åland. Ålands landskapsstyrelse bad i augusti 2000 Rådet för utvärdering av högskolorna lämna anbud på en utvärdering av Ålands yrkeshögskola. Utgående från anbudet ingick Ålands landskapsstyrelse och Rådet för utvärdering av högskolorna den 15 november 2000 ett avtal om ett utvärderingsprojekt i form av avgiftsbelagd service. Landskapsstyrelsen har svarat för finansieringen av projektet. Utvärderingsrådet har svarat för planeringen och organiseringen.

Det är frågan ett försöks- och utvecklingsprojekt i Ålands yrkeshögskola åren 1997–2001. Enligt gällande landskapslag är det i utbildningen inom försöksprojektet frågan om yrkesundervisning på hög nivå och inte om högskoleundervisning. Landskapsstyrelsens mål har varit att utvärdera försöksverksamheten och utgående från utvärderingen få till stånd ett ömsesidigt erkännande av yrkeshögskoleexamina som avlagts på fastlandet respektive i landskapet.

Utvärderingen består av yrkeshögskolans självutvärdering och av en extern utvärdering som utförts av en utvärderingsgrupp utsedd av Rådet för utvärdering av högskolorna. Utvärderingsresultaten ingår i denna rapport. Som utvärderare har anlitats toppexperter inom det finländska yrkeshögskolesystemet. Vid genomförandet har man i tillämpliga delar iakttagit de bedömningsgrunder som används i behandlingen av ansökningar om tillstånd för yrkeshögskola i Finland.

Utvärderingsgruppens sakkunskap och utvärderingsgrunderna har syftat till att ta fram sådan information om utvecklingsfaserna i Ålands yrkeshögskola som kan jämföras med det finländska yrkeshögskolesystemet. I enlighet med principen om utveckling genom utvärdering har utvärderingsgruppen lagt fram rekommendationer om hur yrkeshögskolan kan utvecklas.

Helsingfors den 20 april 2001

Kauko Hämeläinen

Innehåll

1	Allmänt	5
1.1	Konstaterande av uppdraget	5
1.2	Ålands yrkeshögskola i ett nötskal	7
2	Utvärderingsgruppens observationer och rekommendationer	9
2.1	Ålands yrkeshögskolas strategiska ställning	9
2.2	Ålands yrkeshögskolas verksamhet	10
	<i>Yrkeshögskolans strategi</i>	10
	<i>Yrkeshögskolans förvaltning och finansiering</i>	11
	<i>Yrkeshögskolans storlek</i>	13
	<i>Yrkeshögskolans undervisningsverksamhet</i>	14
	<i>Yrkeshögskolans forsknings- och utvecklingsverksamhet</i>	16
	<i>Yrkeshögskolans internationella verksamhet</i>	17
	<i>Yrkeshögskolans nätverk med arbets- och näringslivet</i>	18
	<i>Yrkeshögskolans relation till andra stadiets utbildning</i>	19
	<i>Yrkeshögskolans stödfunktioner</i>	20
	<i>Yrkeshögskolans kvalitetssystem</i>	21
	<i>Yrkeshögskolans namn – en fråga för framtiden</i>	21
3	Processen framskrider	22
Bilagor		
1	Avtal om utvärdering av Ålands yrkeshögskola	23
2	Programmet för utvärderingsgruppens besök på Åland i samband med utvärdering av Ålands yrkeshögskola, 14.2.2001	25

1

Allmänt

I rapportens första del konstateras uppdraget att utvärdera Ålands yrkeshögskola samt utvärderingsgruppens sammansättning. Därutöver ges en kortfattad presentation av Ålands yrkeshögskola.

1.1 Konstaterande av uppdraget

Ålands landskapsstyrelse har av Rådet för utvärdering av högskolorna i Finland beställt en utvärdering av verksamheten vid Ålands yrkeshögskola. Ett avtal har uppgjorts mellan Ålands yrkeshögskola och Rådet för utvärdering av högskolorna i Finland. Rådet för utvärdering av högskolorna i Finland har tillsatt en utvärderingsgrupp bestående av följande personer:

Utvärderingsgruppens ordförande:

rektor Tapio Varmola (Seinäjoen ammattikorkeakoulu)

Medlemmar:

ordförande för Suomen ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden keskusliitto –

Förbundet för studentföreningar vid yrkeshögskolorna i Finland

Minna Kesälä (SAMOK r.y, Vasa yrkeshögskola)

generalsekreterare Kaj Malm, (Rådet för yrkeshögskolornas rektorer ARENE r.y.)

professor Anna Raija Nummenmaa (Tammerfors universitet, Rådet för utvärdering av högskolorna i Finland)

vice verksamhetsledare Antti Palola (Finlands Skeppsbefälsförbund r.y.)

Sekreterare för utvärderingsgruppen:

programchef Christine Welander (Yrkeshögskolan Sydväst).

Utvärderingsprocessen inleddes med att ordförande Tapio Varmola och planerare Tapio Huttula (Rådet för utvärdering av högskolorna i Finland) besökte Mariehamn i december 2000 och träffade representanter för yrkeshögskolans ledning och landskapsstyrelsen. Mötet resulterade i att parterna kom överens om utvärderingens struktur och innehåll.

Utvärderingsprocessen första fas bestod i att Ålands yrkeshögskola utarbetade en självutvärderingsrapport Utvärderingsrapport av Ålands yrkeshögskola ht 2000 – vt 2001.

Gruppen för utvärdering av Ålands yrkeshögskola har tagit del av denna rapport, som inlämnats till utvärderingsgruppen den 29 januari 2001. Innehållet i självutvärderingsrapporten visar att ett stort och värdefullt arbete utförts yrkeshögskolans utveckling till framma. I självutvärderingsrapporten har med

föredömlig klarhet redogjorts för yrkeshögskolans basdokument. Utvärderingsgruppen har även tagit del av den rapport som Studerandekåren vid Ålands yrkeshögskola (SKÅHLA) inlämnat den 9 februari 2001.

Utöver dessa två utvärderingsrapporter har utvärderingsgruppen tagit del av följande dokumenterat material:

- Ålands yrkeshögskola – underlag för beslut. Betänkande 3.7.1996. ÅUS 1996:8.
- Landskapslag om en försöksverksamhet med yrkeshögskoleutbildning, ÅFS 55/97, 19.6.1997.
- Försöks- och utvecklingsplan för Ålands yrkeshögskola, 15.12.1997, kompletterad 9.3. 1998 och senare.
- Rapport om försökets nuvarande status, 15.12.1998, kompletterad 11.3.1999.
- Ålands yrkeshögskola 2002. Mål- och strategidokument godkänt av ledningsgruppen för Ålands yrkeshögskola 18.6.1999.
- Läroplansgrund. Gemensam grund och ram för läroplanerna för utbildningsprogram vid Ålands yrkeshögskola från och med läsåret 1997/98. Senast reviderad och fastställd av ledningsgruppen för Ålands yrkeshögskola 19.11.1999.
- Bedömningsanvisningar för Ålands yrkeshögskola. Senast reviderade och fastställda av ledningsgruppen för Ålands yrkeshögskola 19.11.1999.
- Examensordning för Ålands yrkeshögskola. Fastställd av Ålands landskapsstyrelse 11.8.2000.
- Studiehandbok för Ålands yrkeshögskola 2000–2001 samt de olika utbildningsprogrammets läroplaner och de programvisa skolornas reglementen.
- Promemoria om administration och organisation av Ålands yrkeshögskola.
- Mål 3-program för Åland 2000–2006 9.2.2000 samt Komplement till programdokument Mål 3-Åland 2000–2006 21.12.2000.
- Sjöfartspolitiskt program för Åland 1999.

Utvärderingsgruppen besökte Ålands yrkeshögskola den 14 februari 2001. Under sitt besök diskuterade utvärderingsgruppen med representanter för Ålands landskapsstyrelse, representanter för yrkeshögskolans ledning, representanter för det åländska närings- och arbetslivet, representanter för yrkeshögskolans lärarkår och övrig personal samt studerande från olika utbildningsprogram vid Ålands yrkeshögskola.

Utvärderingsgruppen avger i sitt ställningstagande sin syn på den högskolepolitiska situationen och yrkeshögskolans nuvarande ställning på Åland. Det ankommer på Ålands yrkeshögskolas ledning och Ålands landskapsstyrelse att ta ställning till utvärderingsgruppens konstateranden och rekommendationer.

1.2 Ålands yrkeshögskola i ett nötskal

Ålands yrkeshögskola har utformats som ett projekt under en försöks- och utvecklingsperiod åren 1997–2001 i enlighet med en särskild landskapslag. För verksamheten vid Ålands yrkeshögskola utarbetas från och med år 2002 en ny landskapslag om Ålands yrkeshögskola.

Ålands yrkeshögskola inledde sin verksamhet år 1997 som ett samarbetsnätverk mellan Ålands sjöfartsläroverk, Ålands tekniska läroverk, Ålands handelsläroverk, Ålands hotell- och restaurangskola samt Ålands vårdinstitut. Med yrkeshögskoleutbildning avses sådan högre eftergymnasial yrkesutbildning som anordnas vid ovannämnda läroanstalter eller på annat sätt i enlighet med de villkor, förutsättningar och kvalitetskrav som framgår av bestämmelserna i den s.k. Yrkeshögskolelagen. Ålands yrkeshögskola definieras under försöks- och utvecklingsperioden som ett samarbetsnätverk inom vilket yrkeshögskoleutbildning bedrivs med stöd av ifrågavarande lag.

Vid tillkomsten av Ålands yrkeshögskola har i huvudsak samma förfarande tillämpats som gällde de temporära yrkeshögskolorna i Finland under perioden 1992–1996. Landskapslagen om en försöksverksamhet med yrkeshögskoleutbildning, ÅFS 55/97, motsvarar till sitt innehåll den rådande lagstiftningen gällande yrkeshögskoleutbildning i Finland.

Syftet med att inleda projektet Ålands yrkeshögskola var att successivt höja utbildningsnivån och att erbjuda större bredd i utbildning, utvecklingsarbete och tillämpad forskning inom de sektorer som är väsentliga för det åländska arbets- och näringslivet. Dessa sektorer är sjöfart, teknik, vård, hotell- och restaurangservice samt ekonomi och handel.

Yrkeshögskoleutbildningen bedrivs vid de programansvariga skolorna inom samarbetsnätverket Ålands yrkeshögskola och leds av en projektchef biträdd av en styrgrupp, som består av projektchefen och rektorerna för de programansvariga skolorna samt andra sakkunniga som landskapsstyrelsen utser. Förvaltningen och övervakningen av verksamheten sköts av en ledningsgrupp som tillsätts av landskapsstyrelsen för den period som försöket pågår.

Ledningsgruppen består av ordförande för direktionerna för de programansvariga skolorna, företrädare för den vetenskapliga forskningen, företrädare för de delar av arbetslivet som berörs av utbildningen, en företrädare för lärarkåren samt minst en företrädare för de studerande.

Den utbildning som ges vid Ålands yrkeshögskola leder till yrkeshögskoleexamen.

Utbildningen ordnas i form av följande utbildningsprogram vilka omfattar 120–180 sv:

- Utbildningsprogrammet för sjöfart 140 sv+40 sv
- Utbildningsprogrammet för maskinteknik 180 sv
- Utbildningsprogrammet för elektroteknik 180 sv/160 sv
- Utbildningsprogrammet för informationsteknik 120 sv
- Utbildningsprogrammet för ekonomi och marknadsföring 140 sv
- Utbildningsprogrammet för hotell- och restaurangservice 160 sv
- Utbildningsprogrammet för värd 160 sv.

Antalet studerande vid yrkeshögskolan uppgår under läsåret 2000–2001 till ca 370 inskrivna personer. Yrkeshögskolans totala personal uppgår till ca 103 personer. Lektorer i huvudsyssla är 29, överlärare i huvudsyssla är 9 och timlärare i huvudsyssla är 24 till antalet.

Yrkeshögskolan har ett lärarkollegium som planerar, främjar och utvecklar undervisningen och verkar för en god studiemiljö. Dessutom har yrkeshögskolan en studerandekår, som utser ett studeranderåd som kan framställa förslag och avge utlåtanden i frågor som berör verksamheten.

Ålands yrkeshögskolas vision definieras i dokumentet Ålands yrkeshögskola 2002. Mål- och strategidokumentet för Ålands yrkeshögskola. Följande citat från detta dokument anger visionsinriktningen: "Från år 2002 skall Ålands yrkeshögskola vara en etablerad och erkänd utbildnings-, utvecklings- och kunskapsresurs inom sina huvudsektorer. Inom särskilt utvalda områden skall Ålands yrkeshögskola även kunna erbjuda spetskompetens både för det lokala arbets- och näringslivets behov och även nationellt och internationellt. Ålands yrkeshögskola skall genom sin verksamhet på ett avgörande sätt bidra till kompetensutvecklingen i landskapet".

2

Utvärderingsgruppens observationer och rekommendationer

I den andra delen av rapporten presenteras en kortfattad resumé över de observationer som utvärderingsgruppen gjorde under sitt besök vid Ålands yrkeshögskola. Utvärderingsgruppen har även tagit del av skriftliga dokument som berör yrkeshögskolans verksamhet.

Utvärderingsgruppen anför i denna del sina rekommendationer för utveckling av verksamheten vid Ålands yrkeshögskola. Rekommendationerna baserar sig på observationer från besöket 14.02.2001 och från dokumenterat material som tillställts utvärderingsgruppen.

2.1 Ålands yrkeshögskolas strategiska ställning

Syftet med Ålands yrkeshögskola är att höja utbildningens nivå och erbjuda utvidgade studiemöjligheter inom de branscher som är speciellt centrala i utvecklandet av det åländska arbets- och näringslivet. De sektorer som valts att ingå i Ålands yrkeshögskola är alla av strategiskt stor betydelse för Ålands arbets- och näringsliv samt för det åländska samhället.

En regional yrkeshögskola skapar förutsättningar för att ytterligare utveckla och bygga upp kontaktnät till arbets- och näringslivet, till andra högskolor och universitet samt att utveckla egen tillämpad forskning inom olika kompetensområden.

Vid intervjun med landskapsstyrelsens representanter fick evalueringsgruppen intrycket att landskapets strategiska position byggs upp under budgetberedningen utgående från yrkeshögskolans beredning. Denna "bottom-up"-strategiprocess visar sin styrka när det gäller den inre utvecklingen av yrkeshögskolan. Också frågor gällande yrkeshögskolans roll för hela landskapet tas upp: kompetensutvecklingens betydelse och arbetslivskontakternas vikt. Dessa frågor berörs dock på ett principiellt plan och den konkreta som vore nödvändig för slutsatser om yrkeshögskolans framtida inriktning och omfattning saknas. Den naturliga förklaringen till detta är att yrkeshögskolan definitionsmässigt inte kan ge direktiv om hela landskapets fortsatta utveckling, utan en klar vision gällande t.ex. näringspolitiken borde emanera på landskapsnivå.

När representanterna för arbets- och näringslivet talar för en klar fokusering av utbildningen på högskolenivå för en maximal utvecklingseffekt med begränsade resurser, har de naturligtvis rätt. Den kritiska frågan är om den nuvarande fokuseringen är den rätta också på medellång och lång sikt. Svaret

på denna fråga måste vara beroende av den bedömning som landskapet gör om de sannolika utvecklingstrenderna inom näringarna.

Utvärderingsgruppen konstaterar att landskapet Åland behöver en egen autonom högskoleutbildning. Ålands yrkeshögskola kan utvecklas till den utbildningsenhet som tillgodoser detta krav på högre utbildning i landskapet, om verksamheten vid yrkeshögskolan får ett märkbart stöd. Vidare konstaterar evalueringsgruppen att yrkeshögskolans verksamhet i dess nuvarande form inte motsvarar alla de kriterier som allmänt anses gälla för yrkeshögskoleutbildning i Finland. Yrkeshögskolans regionala profil kan anses vara tämligen låg och yrkeshögskolan tycks sakna en uttalad vision om den egna uppgiften när det gäller den regionala utvecklingens och den högre utbildningens roll som drivande kraft i ett modernt regionalt och arbets- och näringslivspolitiskt perspektiv.

Yrkeshögskolan har även som uppgift att fungera som ett medel vid utvecklingen av det lokala, regionala och internationella arbets- och näringslivet. Målet kunde vara att skapa en lokal, regional och internationell yrkeshögskola med en tydligare framtidsvision för yrkeshögskolan och landskapet.

Dessutom anför utvärderingsgruppen att yrkeshögskolans verksamhet bör bli mer autonom i relation till landskapsstyrelsen och i relation till regionens arbets- och näringsliv.

Ålands yrkeshögskola torde i samverkan med Ålands landskapsstyrelse uppgöra ett forskningspolitiskt program. Yrkeshögskolan kan bli en central aktör i forsknings- och utvecklingsverksamheten i landskapet.

2.2 Ålands yrkeshögskolas verksamhet

Yrkeshögskolans strategi

I självutvärderingsrapporten konstateras att bakgrunden till Ålands yrkeshögskolas strategi och handlingsmodeller i stort sett är de samma som lett till utvecklingen av yrkeshögskoleutbildning i Finland. Ålands regionala närhet till Sverige och den svenska högskoleutbildningen har även beaktats under försöksperioden.

Utvärderingsgruppen konstaterar att helhetsidén gällande yrkeshögskoleutbildning är relevant, men att den praktiska verksamheten innehåller vissa frågor som kräver beslut för att kunna lösas på ett ändamålsenligt sätt för yrkeshögskolans del.

De synpunkter som utvärderingsgruppen önskar framföra anknyter i första hand till skapandet av en yrkeshögskoleidentitet hos ledningen, lärarkåren, den övriga personalen och hos de studerande.

Det samarbetsnätverk som består av de programansvariga skolorna förefaller enligt utvärderingsgruppens bedömning inte vara tillräckligt pregnant för att skapa en yrkeshögskoleidentitet hos lärarna och studerandena. Samarbets-

nätverket för de programansvariga skolorna borde bindas samman genom en gemensam lagstiftning. Verksamheten bör ledas av en rektor för hela yrkeshögskolan.

I och med att yrkeshögskoleundervisningen i huvudsak bedrivs i de programansvariga skolornas lokaliteter och dessa lokaliteter dessutom är utspridda till olika enheter inom Mariehamns stad existerar det inte något naturligt campusområde som skulle stärka yrkeshögskoleidentiteten.

Utvärderingsgruppen anser att det är av särskild betydelse att i mån av möjlighet skapa ett fysiskt campusområde som centraliserar viktiga verksamhetsfunktioner inom yrkeshögskolan. Det handlar om att i första hand synliggöra Ålands yrkeshögskola. För att yrkeshögskoleverksamheten skall vara förankrad såväl i lärarkåren som bland de studerande, måste en klar högskoleidentitet skapas. En del lärare antar gärna utmaningen att utveckla sin kompetens och är stolta över att representera en högskola.

Men skapandet av ett mentalt campusområde, dvs. en identitet som yrkeshögskola, utgör en lika central del av utvecklingsarbetethand bör utgå från att skapa både ett fysiskt och mentalt campusområde och i andra hand att utveckla idén om den virtuella yrkeshögskolan.

Utvärderingsgruppen konstaterar vidare att idén om den virtuella yrkeshögskolan förblir något inexakt med tanke på samarbetsparternas medverkan. Gruppen konstaterar att ifall man med den virtuella yrkeshögskolan avser ett tätare samarbete med virtuella universitet och högskolor både i Finland och Sverige blir grundidén mer preciserad.

Yrkeshögskolans förvaltning och finansiering

Ålands yrkeshögskola har som huvudman Landskapet Åland. Redan detta faktum är av intresse, eftersom huvudmannaskapet i Finland vanligtvis bärs av kommuner, samkommuner, aktiebolag eller stiftelser, utom när det gäller den statliga Polisyrkeshögskolan. Det intressanta är att yrkeshögskolans roll i många stycken har bundits till regional utveckling, dvs. i praktiken till utvecklingen på landskapsnivå. Man kan alltså säga att Åland löst huvudmanfrågan på ett ur finländsk synvinkel mer logiskt sätt än de övriga yrkeshögskolorna, trots att rikslagstiftningen och regeringens utvecklingsplaner inte är bindande i landskapet.

Ålands yrkeshögskolas förvaltning är anknuten till de programansvariga skolorna inom ett samarbetsnätverk. Yrkeshögskolans centralförvaltning består av projektchefen och en projektsekreterare, medan de programansvariga skolorna ansvarar för verksamheten inom sina respektive områden under ledning av var sin rektor. Arbetsfördelningen är den att förvaltningen och övervakningen av verksamheten handhas av ledningsgruppen, som tillsätts av landskapsstyrelsen, medan den operativa ledningen innehas av projektchefen biträdd av en styrgrupp, där förutom projektchefen även rektorerna för de programansvariga skolorna ingår.

Dessutom har varje utbildningsprogram inom yrkeshögskolan en programansvarig person. Yrkeshögskolan har ett lärarkollegium som planerar, främjar och utvecklar undervisningen och verkar för en god studiemiljö. Yrkeshögskolan har en studerandekår, som utser ett studeranderåd som kan framställa förslag och avge utlåtanden i frågor som berör verksamheten vid yrkeshögskolan.

Förvaltningsmässigt är samarbetsnätverket Ålands yrkeshögskola en lätt paraplyorganisation, som byggts upp utgående från förvaltningen vid de existerande läroanstalterna. Detta innebär att ansvaret för exempelvis pedagogisk utveckling är distribuerat över flera enheter.

Organisationsmodellen är i tillämpliga delar den samma som vid de tidigare temporära yrkeshögskolorna i Finland. Det är dock anmärkningsvärt att yrkeshögskolan inte i likhet med de nämnda temporära högskolorna har en ledande rektor i ledningen, utan en projektchef. Detta terminologiska drag tenderar att nedgradera yrkeshögskolans operativa ledning till chef för planeringsarbetet, inte för den framväxande högskolan. I och för sig kan det ligga en viss realism i denna markering, eftersom det stora problemet med den nu annullerade försökslagen i Finland var, att det fanns många kaptener på samma skuta. I avsaknad av verkliga befogenheter beträffande yrkeshögskolornas inre verksamhet – utnämning av personal, allokering av budgetmedel etc. – kan yrkeshögskolans ledning inte förväntas kunna uppnå alla önskvärda resultat. Att stora framsteg ändå gjorts är till heder för aktörernas kompetens och även huvudmannens insatser.

Utvärderingsgruppen kan konstatera att Ålands yrkeshögskolas förvaltning och finansiering är nära anknutna till landskapsstyrelsens verksamhetsområde. Under den process då Ålands yrkeshögskola utvecklas till en högskola i vedertagen betydelse, bör en detaljstyrning frångås och en klar skillnad göras mellan den autonomistyrning som delegerats åt yrkeshögskolan och den huvudmannastyring som åligger finansären, dvs. i detta sammanhang landskapsstyrelsen. Den senare styrningen gäller enbart den strategiska dimensionen, vilket innebär resursfördelning konkretiserad i budgetbeslut samt utbildningens volym och struktur. Fastställandet av utbildningsprogram och examensbestämmelser hör till den senare kategorin. Den interna fördelningen av budgetmedel är ett centralt styrinstrument för yrkeshögskolans ledning. Användningen av detta styrinstrument förutsätter att yrkeshögskolan har en egen budget som täcker all verksamhet inom yrkeshögskola. Detta utesluter den nuvarande nätverksmodellen, som måste ses som ett temporärt skede likhet vad som varit fallet i Finland för övrigt. Inom ramen för den inre förvaltningen bör lärarkåren och studerandekåren beredas möjligheter till större representation inom olika beslutsfattande organ.

Utvärderingsgruppen anför ytterligare att det skulle vara yrkeshögskolan till fördel ifall ledningen av verksamheten sköttes av en forsknings- och utvecklingsinriktad ledningsgrupp.

Om avsikten är att skapa *en* högskola på ordinarie bas, är det första steget att nedmontera det som helhet invecklade maskineriet, där fördelningen av befogenheter av allt att döma varit ett problem.

De s.k. delade skolorna med andra stadiets och tredje stadiets utbildning torde i mån av möjlighet separeras och målet bör vara en enhetlig yrkeshögskoleutbildning som leds av en rektor, ett gemensamt lärarkollegium och en studentorganisation.

Utvärderingsgruppen konstaterar att yrkeshögskolans nya uppgifter, bl.a. forsknings- och utvecklingsverksamhet, utgör en betydande utmaning för yrkeshögskolans rektor. Det ankommer på landskapsstyrelsen, som upprätthållare av yrkeshögskolan, att engagera sig och ta ställning till de kvalifikationskrav som ställs på rektorsbefattningen.

Den nya förvaltnings- och administrationsenheten bör utgå från en klar ansvarsfördelning som i högskolesammanhang koncist kan sammanfattas i beslutskedjan styrelse – högskolerektor – ledningsgrupp – styrgrupp – administrativ personal inom undervisningsförvaltningen.

Av administrativa orsaker är det alltså enklast att tolka yrkeshögskolan som en entitet som har sin egen styrmekanism.

Vid utvecklingen av en forsknings- och utvecklingsstrategi för yrkeshögskolan är det centralt att trovärdigheten behålls och stabiliseras och detta kan bl.a. ske genom att den blivande rektorn även fyller kvalitetskraven för forskningssinriktad verksamhet. I praktiken har yrkeshögskolorna i långt större utsträckning rekryterat rektorer från olika ledande uppdrag inom näringslivet och samhället i övrigt, varför även denna modell kunde utgöra ett alternativ.

Yrkeshögskolans storlek

I självutvärderingsrapporten konstateras att när Ålands yrkeshögskola inledde sin verksamhet valdes en dimensionering utgående från dimensioneringen av den tidigare utbildningen på högre nivå i landskapet. Vidare konstateras att det finns en uttalad politisk vilja att på olika sätt utöka kompetensen på Åland genom utbildningsåtgärder samt genom att stimulera en inflyttning till landskapet för att utöka befolkningmängden till ca 30 000 personer inom tio år. Under läsåret 2000–2001 studerar sammanlagt 370 personer inom de utbildningsprogram som ingår i Ålands yrkeshögskola. Detta innebär att undervisningsgrupperna är relativt små per årskurs och att nybörjarplatsernas antal är litet. Relaterat till budgetanslaget innebär detta att enhetspriset per studerande är rätt högt.

Genom att fördubbla antalet studerande kan resurserna användas effektivare utan att de finansiella resurserna ökar i nämnvärd grad.

Utvärderingsgruppen konstaterar att Ålands yrkeshögskola kunde utvidgas och kvantitativt sett bli en större enhet. Ifall detta är avsikten kan antalet studerande gott och väl utökas inom de nuvarande utbildningsprogrammen. Målet för yrkeshögskolan kunde exempelvis vara 800 studerande. Detta innebär att rekryteringsområdet bör utvidgas både regionalt, nationellt och internationellt. Ålands yrkeshögskolas verksamhet kunde väl utvidgas till att erbjuda utbildningsmöjligheter utöver det "egna åländska behovet". Ett större studerandeun-

derlag ger även möjligheter att rekrytera nya lärare och forskare som bidrar till framväxten av ett innovativt yrkeshögskolesamfund.

Utvärderingsgruppen fäster uppmärksamhet vid att andelen kvinnliga studerande vid yrkeshögskolan är rätt liten i jämförelse med kvinnors andel av alla högskolestuderande i Finland.

De positiva följderna av extern studentrekrytering skulle bestå i en ökad inflyttning till Åland samt den goodwill och större kontaktyta som inflyttade studerande skulle ge.

Av det existerande utbildningsbehovet inom Ålands yrkeshögskola har åtminstone vårdutbildningen upplevt ett tryck från arbetslivet att öka antagningen. En eventuell satsning på nya strategier inom näringspolitiken skulle kunna möjliggöra helt nya utbildningsprogram inom sektorer som på ett naturligt och traditionsenligt sätt stöder det åländska arbets- och näringslivet.

Utan att känna till de diskussioner som landskapsstyrelsen fört om nämnda fråga, är det lätt att förmoda att t.ex. sjöfartsnäringarnas beroende av en skattemässig specialställning inom EU i ljuset av Kvarkenerfarenheterna ses som ett potentiellt riskmoment. Det är också möjligt att alternativa stödpelare för näringslivet beaktas; en närliggande möjlighet är t.ex. en starkare satsning på kulturturism. En lämplig profilering av hälsovårdsutbildningen skulle kanske även kunna ge möjligheter till satsningar inom hälso- och rehabiliteringsturism. Dessa exempel har valts enbart i illustrativt syfte, eftersom näringspolitiken självfallet är förankrad i den politiska beslutsprocessen.

Yrkeshögskolans undervisningsverksamhet

Utbildningsprogrammets gemensamma struktur består av grundstudier, yrkesstudier inklusive valfria studier och praktik samt examensarbete. För samtliga utbildningsprogram erbjuds studiehelheter vilka kan genomföras som gemensamma studier oberoende av utbildningsprogram.

Utvärderingsgruppen konstaterar att utbildningsprogrammen som helhet har en gemensam struktur, vilken kan fungera som en bra utgångspunkt vid utvecklingen av mer omfattande studiehelheter. De enskilda utbildningsprogrammen fungerar som separata enheter, vilket även stöds av den nuvarande förvaltningsmodellen. En början till nätverkssamarbete förefaller att finnas, men den utvärdering som studerandena gett visar att denna verksamhet inte nått en sådan nivå att verksamhets- och inlärningsmiljön ur studerandeperspektiv skulle upplevas som fungerande.

Utbildningsprogrammen fungerar som separata enheter såväl när det gäller administrativ verksamhet som utbildningsverksamhet. Det mångprofessionella perspektivet finns inte inbyggt i de enskilda utbildningsprogrammen, utan till sin struktur och sitt innehåll är programmen branschspecifika i en traditionell bemärkelse. Enligt studerandenas utvärdering är deras möjligheter att välja kurser mellan de olika utbildningsprogrammen obetydliga. Studerandena nämner som orsaker till detta att en helhetskoordinering saknas, att varje ut-

bildningsprogram har sitt specifika tidsschema, bristande informationsgång mellan utbildningsprogrammen och att lärare är upptagna med undervisning på andra stadiet. De valbara studiernas andel är begränsad och dessutom försvåras valet av att de olika utbildningsprogrammen följer olika scheman.

Utbildningens inlärningsmiljöer kan indelas i tre kategorier: lärarcentrerade, studerandecentrerade och informationsteknologiskt inriktade inlärningsmiljöer. I detta skede kunde inlärningsmiljön inom utbildningsprogrammen vid Ålands yrkeshögskola karakteriseras som lärarcentrerade inlärningsmiljöer. Kontaktundervisningens andel är märkbar och den obligatoriska undervisningens andel per vecka är extremt hög. Vid utvärderingsdiskussionen med de representanter som företrädde studerandekåren framgick att studierna tidvis kan omfatta en arbetsinsats på 70–80 timmar per vecka. Studerandena upplevde att undervisningen planeras och leds av lärarkåren och att de studerandes möjligheter att påverka är ytterst begränsade.

Utbildningsprogrammets uppbyggnad upplevdes som bestående av separata kurser och det var svårt för de studerande att bilda sig en helhetsmässig syn av utbildningsprogrammets centrala innehåll. Studerandena efterlyste mer omfattande studiehelheter och en innehållsmässig koordineringen av studiehelheterna. Större helheter i studierna ger bättre möjligheter för studerandena att bygga upp en individuell studieplan samt bättre möjlighet att bygga upp en från den studerandes synvinkel ändamålsenlig yrkeshögskoleexamen. Genom att exempelvis utnyttja informationsteknologins möjligheter kan undervisningen förändras i en mer studerandecentrerad riktning där studerandenas medverkan i planerings- och uppläggningsprocesser blir betydligt mer central och där studerandenas feedback på utbildningen blir en självskriven del av den interna utvärderingsprocessen vid yrkeshögskolan.

Kvalitetsbedömningen bör ordnas på samma sätt vid samtliga enheter, i och med att detta underlättar jämförelsen av kvaliteten samt skapandet av kriterier för kvalitetsutveckling i framtiden. Undervisningsplaneringen behöver en gemensam ledningsorganisation, som underlättar styrningen av det förändrings- och utvecklingsarbete som utförs vid yrkeshögskolan. Det är ett faktum att en decentraliserad ledning försvårar studerandenas möjligheter att delta i beslutsfattandet.

Enligt de uppgifter som utvärderingsgruppen mottagit främst genom utvärderingsrapporten och genom diskussioner med studerande utgör studiehandledning inte en integrerad del av yrkeshögskolans verksamhet. Utvärderingsgruppen erfar att vissa utbildningsprogram helt och hållet saknar studiehandledning eller att om studiehandledning förekommer är den beroende av enskilda lärares intresse och aktivitet. Studiehandledningen uppfattas av studerandena mer som reparativ verksamhet än som handledning av studier och annan verksamhet inom yrkeshögskolan.

Studiehandledningens mål bör vara att ge information om olika verksamheter inom hela yrkeshögskolan samt även att främja studerandes studietekniska färdigheter. En lyckad studiehandledningsprocess underlättar studerandes

möjligheter att själv vara en aktiv part vid uppgörandet av den individuella studieplanen och att avlägga examen inom utsatt tidsram.

Införandet och utvecklingen av tutorverksamhet för alla studerande bidrar till att skapa en yrkeshögskoleidentitet hos studerandena samt förstärker deras förbindning till yrkeshögskoleutbildningen. Inom ramen för de orienterande studierna, i början av studietiden, bör en helhetsmässig presentation av studierna ges till alla nya studerande. Studiehandledning är en verksamhet som pågår under hela studietiden och ges kontinuerligt varje läsår till samtliga yrkeshögskolestuderande.

Yrkeshögskolan har redan en engagerad, samarbetsvillig studerandekår och att i samverkan med den utvecklade tutorverksamheten ger en utgångspunkt för att skapa en mer studerandecentrerad inlärningsmiljö. En planeringsgrupp bestående av representanter för yrkeshögskolans ledning, lärarkår och studerandekår bör tillsättas för att utveckla studiehandledningen.

Yrkeshögskolans forsknings- och utvecklingsverksamhet

Utvärderingsgruppen konstaterar att ett forskningspolitiskt program borde uppgöras för landskapet Åland. Utgångspunkten för detta program kunde vara en kartläggning av forsknings- och utvecklingsverksamhetens nuläge. Utgående från resultaten skulle en strategi uppgöras för att förstärka forsknings- och utvecklingsverksamheten. Ett forskningspolitiskt program är nödvändigt för att det åländska arbets- och näringslivet skall kunna behålla sin position i en situation där det är allt mer väsentligt att skapa och förmedla ny kunskap.

Det ankommer på landskapsstyrelsen att ha det huvudsakliga ansvaret vid uppgörandet av det forskningspolitiska programmet och i detta arbete har yrkeshögskolan en tydlig och central roll som aktör när det gäller att formulera målen och strategin. Det forskningspolitiska programmet bör även innefatta mål och strategier för nätverkssamarbete med finländska och rikssvenska universitet och högskolor.

Arbets- och näringslivets inflytande på yrkeshögskolans forsknings- och utvecklingsverksamhet kanaliseras via representation i ledningsgruppen och de programansvariga skolornas direktioner. Den sakkunskap som den nuvarande näringslivsstrukturen förutsätter finns åtminstone i viss utsträckning vid yrkeshögskolan genom att utbildningsprogrammen motsvarar de för tillfället viktigaste näringarna.

Det som i nuläget tycks saknas är en explicit formulerad, av de beslutande organen godkänd strategi som blickar längre in i framtiden än följande budgetår. Det är möjligt att beredningens spridning på flera direktioner inte är den bästa förutsättningen för en gemensam strategi, något som är en nödvändighet för att yrkeshögskolan skall framstå som en högskola och inte enbart som ett konglomerat. Också landskapsstyrelsens näringsstrategi uppges formulerad i samband med budgetberedningen. En sökning på Internet visar att en sådan näringsstrategi inte finns tillgänglig för allmän diskussion, även om exempelvis hälsovårdsstrategin presenteras på ett föredömligt sätt. Det är därför svårt att ta

ställning till huruvida hela landskapet har en så långsiktig strategisk FoU-planering att yrkeshögskolans position skulle kunna bestämmas utgående från den.

Vad beträffar de konkreta FoU-projekten hänvisas i utvärderingsrapporten till samarbete med Ålands teknologisentrum. Detta samarbete tar sig konkret uttryck bl.a. i deltagande i olika IT-projekt. Några programansvariga skolor deltar även i utvecklingen av Baltic Maritime Center, ett projekt som klart bidrar till ökat samarbete mellan undervisningsbranscherna. Utvecklingsprojekten får också stöd av att fortbildning och t.o.m. hela utbildningsprogram på ett smidigt sätt kan initieras tack vare den fungerande närdemokratin och självstyrelsen.

Utbudet av FoU-tjänster är trots detta inte helt balanserat. Utvärderingsgruppen fäster sig vid att hälsovårdsbranschen helt tycks sakna projekt med relevans för FoU. Trots det omvittnat goda regionala samarbetet förekommer en viss splittring av resurserna. I ett gott samarbetsklimat bör det vara möjligt att samla mera av de materiella och intellektuella resurserna under samma organisatoriska paraply, inte minst för att en gemensam, slagkraftig strategi på detta sätt skulle bli lättare att åstadkomma och implementera. Utvärderingsgruppen konstaterar att eftersom de nuvarande FoU-projekten tycks ha en teknologisk slagsida, förefaller en av de mest aktuella frågorna vara att ompröva förhållandet mellan Ålands yrkeshögskola och Ålands teknologisentrum.

Yrkeshögskolans internationella verksamhet

Generellt kan det konstateras att det alltid varit en tradition inom det åländska samhällslivet att resa ut till andra länder för att antingen studera eller arbeta under en viss given period och sedan återvända till Åland. Denna tradition kan ses som en utmärkt grogrund för den framtida internationella verksamhetens utveckling vid yrkeshögskolan.

Ålands yrkeshögskolas internationella verksamhet sköts dels inom varje utbildningsprogram under den programansvariga skolans ansvar och dels av yrkeshögskolans gemensamma koordinator för den internationella verksamheten. Yrkeshögskolans internationella samarbete omfattar studerandeutbyte, lärarutbyte och erfarenhetsutbyte med andra högskolor och universitet i Norden och övriga delar av Europa. Förutom utbytesverksamhet förekommer vissa samarbetsprojekt inom yrkeshögskolans internationella verksamhet. Ur självutvärderingsrapporten framgår även uppgiften att yrkeshögskolan inte har utbildningsprogram på främmande språk utan att utländska studerande integreras i yrkeshögskolans ordinarie undervisning.

Utvärderingsgruppen konstaterar att yrkeshögskolan har ett stort antal samarbetsavtal med utländska högskolor och universitet. Samarbetsavtalen utgör en reell grund för en konkret utbytesverksamhet för både lärare och studerande.

Utvärderingsgruppen har uppmärksammat att det faktiska utbytet till sin omfattning är litet både vad gäller lärar- och studerandeutbyte. Utvärderingsgruppen rekommenderar att yrkeshögskolans ledning vidtar exempelvis följande åtgärder för att öka den internationella utbytesverksamheten: stöder och

motiverar både studerande och lärare till internationellt utbyte, stabiliserar vissa utbyteskontakter så att ett mer långsiktigt utbytessamarbete kan förverkligas, utvecklar någon form av internationellt alterneringssystem för lärare för att möjliggöra utbytesverksamhet.

En annan sida av den internationella verksamhet vid yrkeshögskolan kan vara att utveckla internationaliseringen för de lärare och studerande som inte reser utomlands inom ramen för den internationella verksamheten. Vilken typ av handlingsplan för detta kan utvecklas vid yrkeshögskolan?

Yrkeshögskolans nätverk med arbets- och näringslivet

Det nätverk där yrkeshögskolan ingår kan betraktas från olika aspekter, bl.a. via yrkeshögskolans kontaktnät till arbets- och näringslivet, till högskolor och universitet samt till det andra stadiets utbildning på den regionala, nationella och internationella nivån.

Utvärderingsgruppen syn är att yrkeshögskolan har ett brett kontaktnät, men gruppen konstaterar samtidigt att nätverken inte till alla delar är verk samma.

Kontakterna till arbets- och näringslivet kan tydliggöras genom att i allt högre grad etablera konkreta och mer långvariga samarbetsprojekt vilka även ger möjlighet för lärarna att bedriva forsknings-, utvecklings- och utredningsarbete.

Arbets- och näringslivets representation inom de beslutande organen bör utvidgas och göras mer mångsidig. Mångsidigheten kan ta sig i uttryck i att den praktiska undervisningen för studerande utformas mer målinriktat i enlighet med arbets- och näringslivets kvalifikationskrav samt att studerandenas examensarbeten i allt högre grad görs i direkt anknytning till arbets- och näringslivet.

Yrkeshögskolans relation till andra stadiets utbildning

När det gäller yrkeshögskolans verksamhet i relation till andra stadiets utbildning anför utvärderingsgruppen att en separation av dessa två utbildningsformer bör ske. Utvärderingsgruppen motiverar sitt ställningstagande med att en nära anknytning till andra stadiets utbildning inte bidrar till att skapa och förstärka yrkeshögskoleidentiteten hos varken lärare eller studerande. Dessutom tenderar den undervisning som ges på yrkeshögskolenivå att bli på en lägre nivå då lärare även undervisar studerande inom andra stadiets utbildning än om lärarkåren enbart är anknuten till yrkeshögskoleundervisning.

Andra stadiet blir lidande av att ständigt komma i skuggan av yrkeshögskolan i en nätverksmodell. Det finns en mängd verkligt kompetenta lärare, som gärna specialisera sig på andra stadiet; en klar delning ger också dem de bästa förutsättningarna för utveckling i sitt arbete.

Evalueringsgruppen konstaterar att en separation av dessa två utbildningsnivåer är en process som sker stegvis i den grad yrkeshögskoleutbildningens andel växer rent kvantitativt.

Yrkeshögskolans stödfunktioner

Ålands yrkeshögskola köper tjänster av Mariehamns stadsbibliotek i form av en heltidsanställd bibliotekarie. Bibliotekarien leder och samordnar arbetet vid de programvisa skolorna, där personal bistår med deltidsinsatser. Biblioteks- och informationstjänsterna är för tillfället centraliserade till stadsbiblioteket. Köpet gäller både arbetskraft och andel i driftskostnaderna för fastigheten och kostnaderna för medieanskaffning samt mediedatabasen Katarina.

Bibliotekstjänsterna är ett av de bästa exemplen på vad som uppnåtts genom yrkeshögskolesamarbetet. Utvecklingen av bibliotekstjänsterna har från början utgått från att yrkeshögskolesamarbetet är en helhet, där vissa funktioner kan planeras och förverkligas centraliserat. Denna insikt är viktig också för det övriga utvecklingsarbetet, varför det i fortsättningen är av vikt att bibliotekstjänsterna upplevs som ett eftersträvarsvärt mönster. Av denna anledning – och självfallet för att bibliotekstjänsterna som en integrerad del av yrkeshögskolestudier och – forskning har stor betydelse – är det av vikt att resurstilldelningen hålls på adekvat nivå. Med tanke på att yrkeshögskoleenheterna befinner sig inom promenadvstånd från stadsbiblioteket har yrkeshögskolan på detta stadium till mycket rimliga kostnader fått ett centralbibliotek som kan utnyttjas av alla.

Den roll läroanstaltsbiblioteken spelar bör utredas. I detta nu kan de ses som lokala referensbibliotek, men för att uppnå full nytta av centraliseringen bör det övervägas, vilka delar av samlingarna som kan lokaliseras i centralbiblioteket.

Kurser i informationssökning hålls för studerande och också lärarna har fått vägledning i användningen av bibliotek och databaser. Även i detta avseende förefaller biblioteksfunktionen inom yrkeshögskolan följa med sin tid. Via bibliotekets hemsida kan man nå öppna och avgiftsbelagda databaser. Avtal har tecknats med Helsingfors universitetsbibliotek beträffande upphandling av licenser för elektroniska tidskrifter.

Med tanke på framtiden bör det noteras att samarbete med kommunbibliotek inte är helt främmande för andra yrkeshögskolor, men utgör en vikande trend då alla högskolebibliotek på fastlandet har en förpliktelse att gå med i ett gemensamt bibliotekssystem. För tillfället är detta ett massivt system (Voyager) i en helt annan storleksordning än vad de flesta kommunala bibliotek besitter. Med beaktande av högskolesamarbetet borde Ålands yrkeshögskola utreda, om det finns möjligheter att till rimliga kostnader bygga bryggor till detta system; en fullständig integrering förfaller vara en omöjlighet så länge samarbetet med Mariehamns stadsbibliotek fortsätter.

Studentrepresentanterna påtalade i sin utvärdering att tillgängligheten på tentlitteratur är bristfällig samt att vissa utbildningsprogram saknar tillräckliga informationsteknologiska resurser. Bibliotekets utrymmen är funktionella och öppetiderna kan karakteriseras som kundvänliga.

Utvärderingsgruppen konstaterar att informationstjänsterna är under utvecklingsarbete och nätverksskapandet har påbörjats. Biblioteks- och informationstjänsterna bör utvecklas parallellt med det interna utvecklingsarbetet vid yrkeshögskolan. Särskilt bör verksamheten få mer resurser men även bibliotekets pedagogiska funktion som en central del av undervisningen bör uppmärksammas och systematiseras in i utbildningsprogrammen.

Biblioteks- och informationstjänsterna kan ha en betydande integrerande funktion inom hela yrkeshögskoleutbildningen ifall verksamheten centraliseras till ett givet campusområde.

Bibliotekets pedagogiska funktion bör förstärkas via den studiehandledning som studerande får under hela studietiden och studiehandledningen bör utvecklas i relation till studerandenas behov av informationssökning.

Studiehandledning bör ske individuellt och i grupp och exempelvis s.k. tvärgrupper av första årets studerande vid litteratursökning kunde vara ett sätt att öka integreringen inom yrkeshögskolan.

Utvärderingsgruppen konstaterar att helhetsbilden är positiv vad informationstjänsterna beträffar och likaså förefaller personal- och utrustningssituationen vara tillfredsställande. Nättjänsterna är också väl ordnade och ett särskilt omnämmande förtjänar yrkeshögskolans hemsidor, som på ett föredömligt klart sätt bjuder på mångsidig information om högskolan. Den tekniska infrastrukturen har alltså skötts på ett professionellt sätt.

Övriga stödfunktioner som bidrar till ökad integration inom verksamheten är bl.a. en gemensam studiebyrå som informerar om studier, antagningsförfarande av nya studerande, har hand om studiehandledning och studiesociala förmåner, registrering av studerande och studieprestationer och utfärdar examensbetyg.

Ytterligare kan funktioner som marknadsföring och internationell verksamhet koordineras centralt inom yrkeshögskolan.

I detta skede kan utvärderingsgruppen konstatera att den informationsteknologiska utrustningen inte är tillräckligt omfattande och att en utvidgning att informationsteknologin även bör ses som ett prioriteringsområde vid utvecklingen av stödfunktioner inom yrkeshögskolan.

Yrkeshögskolans kvalitetssystem

Inom yrkeshögskolan saknas för närvarande ett enhetligt utvärderingssystem som mäter kvaliteten på högskolans olika verksamhetsformer. Yrkeshögskolans evalueringsförfarande borde utvecklas utgående ifrån internt utvalda kriterier som mäter verksamhetens kvalitet. Utvärderingsgruppen fick via studerandenas utvärdering den uppfattningen att de utvärderingar som görs inte direkt leder till förbättrad kvalitet. Yrkeshögskolan förefaller att i detta skede sakna ett enhetlig förhållnings- och förfaringssätt gällande verksamhetens evaluering.

Utvecklingen och fastställandet av gemensamma utvärderingskriterier för kvalitetsförsäkring av verksamheten torde utarbetas. Genom att skapa ett en-

---

hetligt kvalitetssystem för all verksamhet utvecklas även utvärderingsförfarandet av kärnprocesserna i undervisningen.

Vidare föreslår utvärderingsgruppen att yrkeshögskolan väljer ut en högskola i Finland och en högskola i Sverige för benchmarking-förfarande.

Yrkeshögskolans namn – en fråga för framtiden

Ålands yrkeshögskola, som nu består av fem programansvariga skolor med utbildning på yrkeshögskolenivå, borde enligt utvärderingsgruppens åsikt få ett annat namn som skulle särskilja yrkeshögskolan från Ålands högskola och Ålands yrkesskola/institut. Utvärderingsgruppen konstaterar att ett nytt namn bidrar till en sammanbindning av de olika branscherna samtidigt som det underlättar att skapa en ny identitet som yrkeshögskola och i väsentlig grad bidrar till att skapa en enhetlig yrkeshögskola.

Ett nytt namn ger en ny status för den utbildnings-, forsknings- och utvecklingsverksamhet som bedrivs inom ramen för den enhet som bildar yrkeshögskolan.

3

Processen framskrider

Evalueringsgruppen framhåller att yrkeshögskolans utvecklingsprocess innehåller många positiva element och att ett omfattande utvecklingsarbete har utförts både vad gäller lagstiftning, resursering samt strukturellt och innehållsmässigt utvecklingsarbete inom utbildningsprogrammen. Det är skäl att minnas att varje organisation i omvandling har sin beskärda del av konservativa medlemmar vilkas motstånd i bästa fall kan bidra till en sund försiktighet i förnyelsearbetet. Alla yrkeshögskolor i Finland har bevittnat samma slags förnyelsemotstånd, fenomenet inom Ålands yrkeshögskola är alltså inte unikt. Däremot bör det väcka till eftertanke: hur få lärarna, personalen och studerandena att engagera sig i det fortsatta reformarbetet? Har alla intressenter haft möjlighet att delta i förnyelseprocessen på alla nivåer?

En omvandlingsprocess av den storleksordning det här är fråga som kräver en stark förbinning av alla aktörer inom yrkeshögskolan. Inför nästa stora förändring bör personalens medverkan därför garanteras exempelvis genom ett strategiseminarium avsett för alla aktörer. Studerandemedverkan ger ett mer värde och uppföljningsseminarier i anslutning till avgörande beslutssituationer borde arrangeras kontinuerligt i framtiden.

Det framtida utvecklingsarbetet av verksamheten vid Ålands yrkeshögskola förutsätter en dialog mellan yrkeshögskolesamfundet och landskapsstyrelsen. Det ankommer på Ålands landskapsstyrelse att via en ny lagstiftning synliggöra Ålands yrkeshögskola samt bereda yrkeshögskolan goda förutsättningar att skapa en engagerande och innovativ högskoleverksamhet på Åland.

BILAGA 1: Avtal om utvärdering av Ålands yrkeshögskola

Ålands landskapsstyrelse och Rådet för utvärdering av högskolorna i Finland ingår följande avtal om genomförandet av utvärderingsprojektet gällande Ålands yrkeshögskola i enlighet med utvärderingsrådets offert:

Tillvägagångssätt

Utvärderingen utförs med iakttagande i tillämpliga delar av de utvärderingsgrunder och utvärderingsförfaranden som använts vid behandlingen av ansökningar om yrkeshögskoletillstånd i Finland.

Utvärderingsgrupp

Utvärderingen görs av en grupp bestående av

ordförande rektor Tapio Varmola, Seinäjoen ammattikorkeakoulu

och medlemmarna

professor Anna Rajja Nummenmaa, Tammerfors universitet, Rådet för utvärdering av högskolorna i Finland

generalsekreterare Kaj Malm, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer rf, ARENE ry.

vice verksamhetsledare Antti Palola, Finlands skeppsbefälsförbund rf

programchef Christine Welander, Yrkeshögskolan Sydväst

samt Minna Kesälä, Förbundet för studentkårerna vid yrkeshögskolorna i Finland, SAMOK ry.

Sekreterare i utvärderingsgruppen är programchef Christine Welander.

Ansvar

Ålands landskapsstyrelse ansvarar i samarbete med Åland yrkeshögskola för genomförandet av självvärderingen vid Ålands yrkeshögskola i enlighet med utvärderingsrådets anvisningar och avtalad tidtabell. Därtill arrangerar landskapsstyrelsen ett seminarium där rapporten offentliggörs, står för de praktiska arrangemangen vid besök i samband med utvärderingen samt ansvarar för uppkomna kostnader i samband med utvärderingsgruppens och de medverkande seminariedeltagarnas resor, inkvartering och dagtraktamenten.

Rådet för utvärderingen av högskolorna i Finland uppgör anvisningar inför yrkeshögskolans självvärdering, utför den externa utvärderingen, ansvarar för utvärderingsgruppens avlöning samt sammanställer slutrapport.

Pris

Ålands landskapsstyrelse betalar Rådet för utvärdering av högskolorna i Finland för utvärderingen. Dessutom ansvarar landskapsstyrelsen för de resekostnader, inkvarteringskostnader och dagtraktamenten som föranleds av besöken i samband med utvärderingen samt för kostnaderna för det seminarium där utvärderingsrapporten offentliggörs.

Tidtabell

Utvärderingsprojektet genomförs på följande sätt läsåret 2000–2001

Seminarium, start för utvärderingen	15.11.2000
Självvärdering genomförs vid Ålands yrkeshögskola	15.11.2000–15.01.2001
Självvärderingsrapporten inlämnas till utvärderingsrådet	före 19.01.2001
Utvärderingsbesök	februari 2001, om närmare tidpunkt avtalas senare
Rapporten sammanställs	februari–mars 2001
Rapporten offentliggörs	april 2001, om närmare tidpunkt avtalas senare

Detta avtal har uppgjorts i två likalydande exemplar, ett för vardera avtalsparten.

ÅLANDS
LANDSKAPSSTYRELSE

Gun Carlson
Landskapsstyrelseledamot

Elisabeth Storfors
Överinspektör

RÅDET FÖR UTVÄRDERING
AV HÖGSKOLORNA I FINLAND

Ossi V. Lindqvist
Ordförande

Kauko Hämäläinen
Generalsekreterare

BILAGA 2: Programmet för utvärderingsgruppens besök på Åland i samband med utvärdering av Ålands yrkeshögskola, 14.2.2001

- Plats: Ålands lagting, konferensrum 2
- 08.15–09.15 Utvärderingsgruppens möte
Utvärderingsgruppens ordförande, rektor Tapio Varmola
Medlemmarna:
ordförande Minna Kesälä
generalsekreterare Kaj Malm
professor Anna Raija Nummenmaa
vice verksamhetsledare Antti Palola
Sekreterare för utvärderingsgruppen:
programchef Christine Welander
- 09.15–10.00 Möte med representanter för Ålands landskapsstyrelse
landskapsstyrelseledamot Harriet Lindeman
vik. överinspektör Elisabeth Storfors
- 10.00–10.40 Möte med representanter för Ålands yrkeshögskolas ledning
ordförande för ledningsgruppen, VD Henning Lindström
projektchef Gösta Helander
vice ordförande i styrgruppen, rektor Viveca Häggblom
ordförande i direktionen för Ålands tekniska läroverk,
teknisk chef Kaj Jansson
kvalitetschef Robert von Pfaler
- 10.45–11.30 Möte med arbets- och näringslivets representanter
sjöfart/teknik, VD Dan Mikkola
IT-branschen, VD Joakim Jansson
vård- och omsorg, förvaltningsöverskötare Anita Pettersson
hotell- och turismbranschen, VD Gunilla G Nordlund
- 11.35–12.20 Möte med studerandes representanter
de tekniska programmen, Bosse Karlsson
hotell- och restaurangservice, Therese Nyqvist
vård- och omsorg, Åsa Åkerblom
ekonomi- och marknadsföring, Pernilla Nyberg
sjöfart, Claes Lindström
- 13.00–15.15 Möte med representanter för lärare och personal
i respektive skolor
- Grupp 1*
rektor Tapio Varmola
vice verksamhetsledare Antti Palola
programchef Christine Welander

- 13.00–13.40 Ålands sjöfartsläroverk
rektor Mikaela Björkholm
överlärare Ralph Salo
överlärare Philippe Chanfreau
lektor Tiina Mäkinen
ekonom Barbro Braner
- 13.45–14.25 Ålands handelsläroverk
rektor Viveca Häggblom
programansvarig lärare Peter Strandvik
lektor Christer Kullman
lektor Tove Waller-Virta
ekonom Birgitta Bergendahl
- 14.35–15.15 Ålands hotell- och restaurangskola
rektor Diana Axen
programansvarig lärare Samu Mäkelä
avdelningsföreståndare för köksavdelningen Ralf Lindvik
avdelningsföreståndare för restaurangavdelningen Jan-Erik Sundström
husmor Göta Åberg
- Grupp 2*
generalsekreterare Kaj Malm
professor Anna Rajja Nummenmaa
studerande Minna Kesälä
- 13.00–13.40 Ålands vårdinstitut
rektor Helena Byfält
programansvarig lärare Ingrid Isaksson von Schmalensee
lektor Katarina Ulenius
lektor Kirsi Jansson
ekonom Annette Björklund
- 13.45–14.25 Ålands tekniska läroverk
rektor Agneta Eriksson-Granskog
programansvarig lärare för maskinteknik Hans Lavonius
programansvarig lärare för elektroteknik Rune Andersson
överlärare Göran Henriksson
ekonom Benita Kottelin
- 14.30–15.15 Mariehamns stadsbibliotek
yrkeshögskolebibliotekarie Gunnel Ekelund
bibliotekschef Suzanne Donner
högskolebibliotekarie Margareta Danielsson
- 15.30–16.30 Utvärderingsgruppen sammankom till diskussion på Ålands hotell- och restaurangskola
- 16.30–17.15 Avslutande diskussion och feedback med ledningen, lärarkåren, personalen och studerandena vid Ålands yrkeshögskola på Ålands hotell- och restaurangskola

PUBLIKATIONER AV RÅDET FÖR UTVÄRDERING AV HÖGSKOLORNA I FINLAND

PB 20, 00501 HELSINGFORS

Tel. 09-7748 8410 Fax 09-7748 8414

<http://www.minedu.fi/kka/kka.html>

- 1:1997** Virtanen, A. (toim.): *Armottomat ammattikorkeakoulut – matkalla kehittyneisiin arviointijärjestelmiin*. Helsinki: Edita.
- 2:1997** Liuhanen, A.-M. (toim.): *Yliopistot arvioivat toimintaansa – mitä opitaan?* Helsinki: Edita.
- 3:1997** *Korkeakoulujen arviointineuvoston toimintasuunnitelma vuosille 1998–1999*. Helsinki: Edita.
- 4:1997** *Finska rådet för utvärdering av högskolorna: Verksamhetsplan 1998–1999*. Helsingfors: Edita.
- 5:1997** *Action Plan of the Finnish Higher Education Evaluation Council for 1998–1999*. Helsinki: Edita.
- 1:1998** Virtanen, A. (toim.): *Korkeakoulutettu poliisi. Poliisiammattikorkeakoulun ulkoinen arviointi*. Helsinki: Edita.
- 2:1998** Kantola, I. & Panhelainen, M. (toim.): *Kansainvälistyvät ammattikorkeakoulut. Jyväskylän, Tampereen ja Turun ammattikorkeakoulujen kansainvälistymisen asiantuntija-arviointi*. Helsinki: Edita.
- 3:1998** Junge-Jensen, F., Lundin, R., Nyman, G. & Wahlroos, B.: *Vart är Hanken på väg? Rapport av en extern utvärderingsgrupp*. Helsingfors: Edita.
- 4:1998** *167 syytä korkeakouluksi. Ammattikorkeakouluhakemusten arviointi 1998*. Helsinki: Edita.
- 5:1998** *Yliopistokoulutuksen laatuysiköt. Arviointineuvoston esitys korkealaatuisen koulutuksen yksiköiksi vuosille 1999–2000*. Helsinki: Edita.
- 6:1998** Hämäläinen, K. & Moitus, S. (toim.): *Laatua korkeakoulutukseen – teoriaa ja käytäntöä*. Helsinki: Edita.
- 7:1998** *Pilot Audit of Quality Work in Kajaani, Turku, Lahti and Häme Polytechnics*. Helsinki: Edita.
- 8:1998** Dahllöf, U., Goddard, J., Huttunen, J., O'Brien, C., Román, O. & Virtanen, I.: *Towards the Responsive University: The Regional Role of Eastern Finland Universities*. Helsinki: Edita.
- 9:1998** *Programme Evaluation of Industrial Management and Engineering in Finnish Higher Education Institutions*. Helsinki: Edita.
- 10:1998** *Quality Label? EQUIS Evaluation Report. Helsinki School of Economics and Business Administration*. Helsinki: Edita.
- 11:1998** *Three Finnish Universities in the International Perspective. CRE Institutional Review of Helsinki University of Technology, Tampere University of Technology, and Åbo Akademi University. CRE Reviewers' Reports*. Helsinki: Edita.
- 1:1999** Virtanen, A. (toim.): *Viittä vaille valmis? Ammattikorkeakouluhakemusten arviointi 1999*. Helsinki: Edita.
- 2:1999** Vähäpassi, A. & Moitus, S. (toim.): *Korkeakoulut alueidensa vetureina. Viisi näkökulmaa vaikuttavuuteen*. Helsinki: Edita.
- 3:1999** Booth, J., Erthoff, M., Jones, A. & Paasikivi, P.: *Strategies for the Future. Evaluation of University of Art and Design Helsinki UIAH*. Helsinki: Edita.
- 4:1999** Kähkönen, J. & Lipponen, M. (toim.): *Laadun lähteillä. Itä-Suomen ammattikorkeakoulujen itsearvioinnin kehittäminen*. Helsinki: Edita.
- 5:1999** Tella, S., Räsänen, A. & Vähäpassi, A. (Eds.): *Teaching Through a Foreign Language. From Tool to Empowering Mediator*. Helsinki: Edita.
- 6:1999** Cheesmond, R., Grede, K., Lonka, K. & Román, G.: *From the Cherry Orchard to the Future. The Report of the Peer Review Team of the Theatre Academy of Finland*. Helsinki: Edita.
- 7:1999** Davies, J., Lindström, C.-G. & Schutte, F.: *Five Years of Development. Follow-Up Evaluation of the University of Oulu*. Helsinki: Edita.
- 8:1999** Perälä, M.-L. & Ponkala, O.: *Tietoa ja taitoa terveysalalle. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen korkeakoulutuksen arviointi*. Helsinki: Edita.
- 9:1999** *Audit of Quality Work. North Karelia and Mikkeli Polytechnics*. Helsinki: Edita.
- 10:1999** *Audit of Quality Work. Seinäjoki Polytechnic*. Helsinki: Edita.
- 11:1999** Jussila, J. & Saari, S. (toim.): *Opettajankoulutus tulevaisuuden tekijänä. Yliopistoissa annettavan opettajankoulutuksen arviointi*. Helsinki: Edita.
- 12:1999** Virtanen, A. & Mertano, S. (Eds.): *Learning by Comparing. The Benchmarking of Administration at the University of Helsinki*. Helsinki: Edita.
- 13:1999** Kuusinen, I. & Nurminen, M.: *Korkeakoulukirjaston asiakaspalvelun arviointi. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun, Helsingin kaupunkikorkeakoulun ja Leeds Metropolitan Universityn kirjastot*. Helsinki: Edita.
- 14:1999** Kuusinen, I. & Nurminen, M.: *Evaluation of Customer Service in the Academic Library. Libraries of Kymenlaakso Polytechnic, Helsinki School of Economics and Business Administration, and Leeds Metropolitan University*. Helsinki: Edita.

- 15:1999 Kristensen, B., Lindfors, T., Otley, D. & Stenius, M.: *TSEBA as a Learning Organisation. Evaluation of Turku School of Economics and Business Administration*. Helsinki: Edita.
- 16:1999 Lyytinen, Heikki K.: *Työelämäyhteistyön arviointi. Jyväskylän, Tampereen ja Turun ammattikorkeakoulujen työelämäyhteistyön ulkoinen arviointi*. Helsinki: Edita.
- 17:1999 Pehu-Voima, S. & Hämäläinen, K. (toim.): *Opetusta kehittävää arviointia*. Helsinki: Edita.
- 1:2000 Lehtinen, E., Kess, P., Stähle, P. & Urponen, K.: *Tampereen yliopiston opetuksen arviointi*. Helsinki: Edita.
- 2:2000 Cohen, B., Jung, K. & Valjakka, T.: *From Academy of Fine Arts to University. Same name, wider ambitions*. Helsinki: Edita.
- 3:2000 Goddard, J., Moses, I., Teichler, U., Virtanen, I. & West, P.: *External Engagement and Institutional Adjustment: An Evaluation of the University of Turku*. Helsinki: Edita.
- 4:2000 Almefelt, P., Kekäle, T., Malm, K., Miikkulainen, L. & Pehu-Voima, S.: *Audit of Quality Work. Swedish Polytechnic, Finland*. Helsinki: Edita.
- 5:2000 Harlio, R., Harvey, L., Mansikkamäki, J., Miikkulainen, L. & Pehu-Voima, S.: *Audit of Quality Work. Central Ostrobothnia Polytechnic*. Helsinki: Edita.
- 6:2000 Moitus, S. (toim.): *Yliopistokoulutuksen laatuysiköt 2001–2003*. Helsinki: Edita.
- 7:2000 Liuhanen, A.-M. (toim.): *Neljä aikuiskoulutuksen laatuyltiopistoa 2001–2003*. Helsinki: Edita.
- 8:2000 Hara, V., Hyvönen, R., Myers, D. & Kangasniemi, J. (Eds.): *Evaluation of Education for the Information Industry*. Helsinki: Edita.
- 9:2000 Jussila, J. & Saari, S. (Eds.): *Teacher Education as a Future-moulding Factor. International Evaluation of Teacher Education in Finnish Universities*. Helsinki: FINHEEC. <http://www.minedu.fi/minedu/education/finheec/finheec.html>
- 10:2000 Lämsä, A. & Saari, S. (toim.): *Portfoliosta koulutuksen kehittämiseen. Ammatillisen opettajankoulutuksen arviointi*. Helsinki: Edita.
- 11:2000 *Korkeakoulujen arviointineuvoston toimintasuunnitelma 2000–2003*. Helsinki: Edita.
- 12:2000 *Finnish Higher Education Evaluation Council Action Plan for 2000–2003*. Helsinki: Edita.
- 13:2000 Huttula, T. (toim.): *Ammattikorkeakoulujen koulutuksen laatuysiköt 2000*. Helsinki: Edita.
- 14:2000 Gordon, C., Knodt, G., Lundin, R., Oger, O. & Shenton, G.: *Hanken in European Comparison. EQUIS Evaluation Report*. Helsinki: Edita.
- 15:2000 Almefelt, P., Kekäle, T., Malm, K., Miikkulainen, L. & Kangasniemi, J.: *Audit of Quality Work. Satakunta Polytechnic*. Helsinki: Edita.
- 16:2000 Kells, H.R., Lindqvist, O.V. & Premfors, R.: *Follow-up Evaluation of the University of Vaasa. Challenges of a small regional university*. Helsinki: Edita.
- 17:2000 Mansikkamäki, J., Kekäle, T., Miikkulainen, L., Stone, J., Tolppi, V.-M. & Kangasniemi, J.: *Audit of Quality Work. Tampere Polytechnic*. Helsinki: Edita.
- 18:2000 Baran, H., Gladrow, W., Klaudy, K., Locher, J.P., Toivakka, P. & Moitus, S.: *Evaluation of Education and Research in Slavonic and Baltic Studies*. Helsinki: Edita.
- 19:2000 Harlio, R., Kekäle, T., Miikkulainen, L. & Kangasniemi, J.: *Laatutyön auditointi. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu*. Helsinki: Edita.
- 20:2000 Mansikkamäki, J., Kekäle, T., Kähkönen, J., Miikkulainen, L., Mäki, M. & Kangasniemi, J.: *Laatutyön auditointi. Pohjois-Savon ammattikorkeakoulu*. Helsinki: Edita.
- 21:2000 Almefelt, P., Kantola, J., Kekäle, T., Papp, I., Manninen, J. & Karppanen, T.: *Audit of Quality Work. South Carelia Polytechnic*. Helsinki: Edita.
- 1:2001 Valtonen, H.: *Oppimisen arviointi Sibelius-Akatemiassa*. Helsinki: Edita.
- 2:2001 Laine, I., Kilpinen, A., Lajunen, L., Pennanen, J., Stenius, M., Uronen, P. & Kekäle, T.: *Maanpuolustus-korkeakoulun arviointi*. Helsinki: Edita.
- 3:2001 Vähäpassi, A. (toim.): *Erikoistumisopintojen akkreditointi*. Helsinki: Edita.
- 4:2001 Baran, H., Gladrow, W., Klaudy, K., Locher, J.P., Toivakka, P. & Moitus, S.: *Экспертиза образования и научно-исследовательской работы в области славистики и балтистики (Ekspertiza obrazovanija i naučno-issledovatel'skoj raboty v oblasti slavistiki i baltistiki)*. Helsinki: Edita.
- 5:2001 Kinnunen, J.: *Korkeakoulujen alueellisen vaikuttavuuden arviointi. Kriteerejä vuorovaikutteisuuden arvottamiselle*. Helsinki: Edita.
- 6:2001 Löfström, E.: *Benchmarking korkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämisessä*. Helsinki: Edita.
- 7:2001 Kaartinen-Koutaniemi, M.: *Korkeakouluopiskelijoiden harjoittelun kehittäminen. Helsingin yliopiston, Diakonia-ammattikorkeakoulun ja Lahden ammattikorkeakoulun benchmarking-projekti*. Helsinki: Edita.
- 8:2001 Huttula, T. (toim.): *Ammattikorkeakoulujen aluekehitysvaikutuksen huippuyksiköt 2001*. Helsinki: Edita.
- 9:2001 Welander, C. (red.): *Den synliga yrkeshögskolan. Ålands yrkeshögskola*. Helsingfors: Edita.